

melyek bizonyosfajta cselekedeteket – például a közönség tudatos megtévesztését – kategorikusan, önmagukért tiltanak. Akár elkövetik mások az ilyen tetteket, akár nem: maga az erkölcsi parancs címzettje mindenképpen valami megengedhetlent csinál, ha nem tartja magát a tilalomhoz. A vele szembeni morális követelés független a többiek viselkedésétől. De ugyanakkor a politikai felelősséggel tartozik döntéseinek nyilvános következményeiért, márpedig ezek a következmények nem függetlenek attól, hogy a többi politikai szereplő hogyan viselkedik. A legtökéletesebb politikai rendszer sem képes biztosítani, hogy önös érdekeiket követő politikusok ne sértsék meg az erkölcsi előírásokat, ha ettől előnyt remélnék. Innen a köz érdekét néző politikus morális konfliktusai. Ráadásul a többiek várható viselkedéséről s így a különböző választási lehetőségek következményeiről általában csak becslések állnak rendelkezésére. A döntést a bizonytalanság körülményei között kell meghoznia, annak tudatában, hogy a tényleges eredmény akár az ellenkezője is lehet a vártnak, s akkor még csak mentség sincs a tilalom megszegésére.

Gondolatmenetünkben sarkalatos szerepet játszik a felismerés, hogy a liberális paradigmával kapcsolatos optimizmus, mely a felvilágosodást áthatotta, megalapozatlan és elvetendő. Nem gondolható el politikai intézményrendszer, mely a racionális ördögök számára előnyösnek ígérkező döntések körét az angyalok erkölcsé által is megengedettekre szűkítené le. De vajon meddig kell elmenni a klasszikus elgondolás felülvizsgálatában? A tanulságok összegzése előtt ezt a kérdést kell még szemügyre vennünk.

(Folytatása következik.)

VERSFORDÍTÁS-PÁLYÁZAT

Caius Valerius Catullus

XCII

Lesbia ócsárol, szapul és szid szüntelen engem;
 Vesszek meg, ha a lány nem csakis engem imád.
 Mért vagyok oly biztos? Mivel én őt átkozom egyre,
 S vesszek meg, ha szívem nem csakis érte hevül.